

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΠΕΡΙΣΤΕΡΗ

ΑΡΧΑΙΑ ΒΕΡΓΗ

Η Αρχαία Βέργη βρίσκεται στην σημερινή περιοχή του Νέου Σκοπού Σερρών στην ανατολική όχθη του ποταμού Στρυμόνα, στις όχθες της λίμνης του Αχινού που ταυτίζεται με την αναφερόμενη στις αρχαίες πηγές Κερκινίτιδα λίμνη. Πρόκειται για πολύ σημαντική Αρχαία Πόλη που γνώρισε μεγάλη ανάπτυξη από τα τέλη του 6^{ου} αιώνα π.Χ., κατά τον 5^ο αι. και 4^ο αι. π.Χ. μέχρι και τους ύστερους Ρωμαϊκούς χρόνους.

Υπήρξε σημαντικός εμπορικός σταθμός, αρχαίο «εμπόριο», *Θασιακή Αποικία* σε απόσταση 200 σταδίων από την Αρχαία Αμφίπολη που διαδραμάτισε σπουδαίο ρόλο στις εμπορικές και πολιτιστικές συναλλαγές Αιγαίου και Βαλκανίων λόγω του πλωτού ποταμού Στρυμόνα. Με βάση την μέχρι τώρα αρχαιολογική έρευνα υπάρχει απόλυτη ταύτιση του αρχαίου οικισμού και της νεκρόπολης που εντοπίστηκε στο Νέο Σκοπό με την αρχαία Βέργη.

Η ανασκαφική έρευνα στον αρχαίο οικισμό και στην νεκρόπολη πραγματοποιήθηκε συστηματικά με την έναρξη της νεοσύστατης *ΚΗ' Εφορείας Προϊστορικών & Κλασικών Αρχαιοτήτων Σερρών* το 2004 και συνεχίστηκε μέχρι το 2009 ανελλιπώς με επιτυχία υπό την διεύθυνση της υπογράφουσας¹.

Α) Στην αρχαία νεκρόπολη εντοπίστηκαν ταφές από τους αρχαϊκούς μέχρι και τους ρωμαϊκούς χρόνους. Μεγάλη σημασία έχουν οι δέκα (10) ασύλητες ελληνιστικές ταφές που χρονολογούνται στα τέλη του 3^{ου} αιώνα π.Χ. - αρχές 2^{ου} αιώνα π.Χ. Αποκαλύφθηκαν λακκοειδείς τάφοι με πλήθος κτερισμάτων, όπως πήλινα αγγεία, ειδώλια, ασημένια και χρυσά κοσμήματα. Οι ρωμαϊκές ταφές, αρκετές συλημένες, χρονολογούνται στον 3^ο μ.Χ. αιώνα. Βρέθηκαν 28 ρωμαϊκές ταφές κεραμοσκεπείς, καλυβίτες και ορθογώνιοι κιβωτιόσχημοι με κτερίσματα, όπως πήλινα αγγεία, ειδώλια και κοσμήματα.

Β) Ο αρχαίος οικισμός², η συνολική έκταση του οποίου καλύπτει

1. Κ. Περιστέρη «Ανασκαφική έρευνα 2005 στον αρχαίο οικισμό και στην νεκρόπολη της αρχαίας Βέργης, καθώς και στον αρχαίο οικισμό της Γαζώρου Ν. Σερρών», *ΑΕΜΘ* 19, 2005, 119-127.

2. Κ. Περιστέρη, «Αρχαία Βέργη. Ανασκαφική έρευνα 2006-2008 στον αρχαίο οικισμό», *ΑΕΜΘ* 22, 2008, 499.

60 στρέμματα, έχει ανασκαφεί μέχρι το 2009 εν μέρει αποκαλύπτοντας ένα τμήμα του που ανήκει χρονολογικά από τα τέλη του 6^{ου} αιώνα π.Χ. μέχρι και τις αρχές του 4^{ου} αιώνα π.Χ., με σπίτια, αποθέτες και λοιπούς οικιστικούς χώρους καθημερινής χρήσης (εικ. 1).

Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει η κεραμική του οικισμού, επιτραπέζια και αποθηκευτική, που είναι μελανόμορφη, ερυθρόμορφη και άβαφη με μαγειρικά σκεύη καθώς και αμφορείς για την μεταφορά και φύλαξη κρασιού και λαδιού (εικ. 2). Υπάρχουν ακόμα και άλλα κινητά ευρήματα όπως ειδώλια, κοσμήματα, χάλκινα και σιδερένια εργαλεία καθώς και άλλα αντικείμενα της οικοσκευής των σπιτιών.

Στο χώρο της ανασκαφής εκτός από μεγάλο αριθμό αγγείων επιτραπέζιων, αποθηκευτικών, μαγειρικών αποκαλύφθηκε θησαυρός 80 ασημένιων νομισμάτων μέσα σε πήλινο αρύβαλλο, κρυμμένος σε τμήμα τοίχου που χρονολογείται στις αρχές του 4^{ου} αι. π.Χ. Τα ασημένια νομίσματα του θησαυρού είναι 57 θασιακά με παράσταση σατύρου με κάρναρον στον εμπροσθότυπο και αμφορέα στον οπισθότυπο ή γυναικεία κεφαλή και δελφίνια αντίστοιχα και τα υπόλοιπα κοπής βασιλιά Αμύντα του ΙΙΙ (389-383 π.Χ.) με κεφαλή Ηρακλή στον εμπροσθότυπο και άλογο ή αετό στον οπισθότυπο (εικ. 3). Υπάρχουν και άλλα νομίσματα εκτός θησαυρού ασημένια θασιακά από τις αρχές του 5^{ου} αι. π.Χ. μέχρι και τις αρχές του 4^{ου} αι. π.Χ. καθώς και αρκετά χάλκινα με την επιγραφή ΒΕΡΓ των αρχών του 4^{ου} αι. π.Χ. Πρόκειται για κοπή χάλκινων νομισμάτων που χρονολογείται στον πρώιμο 4^ο αι. π.Χ. (εικ. 4, εικ. 5).

Στην Αρχαία Βέργη έχουν ανακαλυφθεί 2 κοπές νομισμάτων: η πρώτη ασημένιων με τις επιγραφές ΒΕΡΓ, ΒΕΡΓΑΙ, ΒΕΡΓΑΙΟΥ στα τέλη του 5^{ου} αι. π.Χ. και η δεύτερη χάλκινων με την επιγραφή ΒΕΡΓ στον πρώιμο 4^ο αι. π.Χ. Σχετικά με την επιγραφή ΒΕΡΓΑΙΟΥ διατυπώθηκαν διάφορες ερμηνείες αν πρόκειται για όνομα τοπικού δυνάστη, υπεύθυνου του νομισματοκοπείου, ή όνομα πόλης. Ο νομισματολόγος καθηγητής Ο. Picard αποδίδει τα χάλκινα νομίσματα στην πόλη Βέργη, ενώ τα ασημένια στη Θάσο στις αρχές του 4^{ου} αι. π.Χ.

Η θασιακή παρουσία μαρτυρείται έντονα τόσο από τα ασημένια νομίσματα όσο και από την κεραμική. Υπάρχει ποικιλία τύπων αγγείων επιτραπέζιων και αποθηκευτικών από το κεραμεικό εργαστήριο «Φαρί» της Θάσου καθώς και ενσφράγιστες λαβές θασιακών και άλλων αμφορέων. Ξεχωρίζουν χαρακτηριστικές κύλικες, σκύφοι και άλλα αγγεία με γεωμετρικό διάκοσμο τρεις σειρές κάθετων ταινιών που χωρίζονται μεταξύ τους με ομόκεντρους κύκλους καθώς και λεκάνες χονδροειδείς υπόλευκου πηλού προέλευσης του εργαστηρίου «Φαρί» Θάσου³ (εικ.6).

3. F. Blondé, J.Y.Perrault, C. Peristeri, «Un atelier de potier archaïque a Phari, à Thasos»,

Μία επιγραφή⁴ που βρέθηκε τυχαία στον αρχαίο οικισμό πριν ακόμα αρχίσει η συστηματική ανασκαφική έρευνα και παραδόθηκε από κάτοικο της περιοχής, χρονολογείται στο 1^ο μισό του 5^{ου} αι. π.Χ., είναι γραμμένη σε παριανό αλφάβητο και αναφέρεται στις σχέσεις Βεργαίων και Θασίων (εικ. 7). Τα παραπάνω ευρήματα μαρτυρούν την άμεση επικοινωνία των κατοίκων με τους Θάσιους ήδη από τα τέλη του 6^{ου} αι. π.Χ. και μέσα στον 5^ο αι. π.Χ.

Η σημαντική αυτή αρχαία πόλη διευκόλυνε λόγω θέσης την μετακίνηση αγαθών από τον Νότο, το Αιγαίο και τη Θάσο προς την Θρακική ενδοχώρα και τα Βαλκάνια με τον εμπορικό δρόμο της κοιλάδας του Στρυμόνα.

Ο αρχαίος οικισμός του Ν. Σκοπού ταυτίζεται με την αρχαία Βέργη για πολλούς λόγους. Έχει πρόσβαση στην λίμνη Κερκινίτιδα και στον πλωτό ποταμό Στρυμόνα, πρώιμη επαφή και επικοινωνία με τις πόλεις του Νότου και τη Θάσο, πλούσια αρχαιολογικά ευρήματα που μαρτυρούν ότι πρόκειται για «εμπόριο» των Θασίων, η απόσταση από την Αμφίπολη συμπίπτει με τα 200 στάδια που αναφέρει ο Στράβων ως απόσταση Αμφίπολης - Βέργης, ενώ η θέση του οικισμού σε μικρή απόσταση από την όχθη της λίμνης του ποταμού Στρυμόνα ανταποκρίνεται στην επισήμανση του Ψευδοσκύμνου για την θέση της γειτνίασης της μεσογει-ακής Βέργης με τον Στρυμόνα.

Με την ταύτιση της Βέργης στην ανατολική όχθη του Στρυμόνα στη θέση του σημερινού Νέου Σκοπού εξηγείται η μη υποταγή της στον Αλέξανδρο Α΄ της Μακεδονίας και η ένταξή της στην Α΄ Αθηναϊκή Συμμαχία, εφόσον οι Αθηναίοι ήδη από το 476 π.Χ. με την εκδίωξη της περσικής φρουράς από την Ηϊόνα, έλεγχαν τις ανατολικές όχθες του Στρυμόνα και είχαν αρχίσει τις απόπειρές τους για διεξόδυση στην ενδοχώρα. Την πρώτη που επιχειρήθηκε στην εποχή του Κίμωνος με την κατάκτηση της Ηϊόνας ακολούθησε η προσπάθεια να εγκατασταθούν στις Εννέα Οδούς το 465 π.Χ. Οι προσπάθειες των Αθηναίων να έχουν τον έλεγχο της περιοχής συνεχίστηκαν με την ίδρυση της Αμφίπολης (437 π.Χ.) και την ένταξη της Τραγίλου στην Αθηναϊκή Συμμαχία (425 π.Χ.).

Πολύ σημαντική είναι η πρώιμη εμφάνιση των Βεργαίων ως συμμάχων της Αθηναϊκής συμμαχίας στα 452 π.Χ. Η αρχαιότερη μαρτυρία για την αρχαία Βέργη χρονολογείται τη χρονιά αυτή που η Βέργη εμφα-

BCH, suppl. XXIII, p. 11-40.

4. Ζ. Bonias: «Une inscription de l'ancienne Vergés», BCH 124, 2000, Etudes, EFA, Αθήνα, 227-246, Ζ. Μπόνιας, Βέργη-Θάσος-Πίστιρος, *Σερραϊκά Ανάλεκτα* 3, Σέρρες 2001, 219-240, Χ. Κουκουλή-Χρυσανθάκη, Αρχαία Βέργη, *Μύθος*, Θεσ/νίκη 2000, 351-370.

νίζεται στους φορολογικούς καταλόγους της Α΄ Αθηναϊκής συμμαχίας. Η ένταξη των Βεργαίων στην Α΄ Αθηναϊκή συμμαχία προϋποθέτει την οργάνωση της Βέργης ως Πόλης με «θεσμούς» και «οικονομική δύναμη» πριν από τα μέσα του 5^{ου} αι. π.Χ. και μάλιστα πριν την εμφάνιση των Αθηναίων στο Β. Αιγαίο.

Στα τέλη του 6^{ου} αι. π.Χ. με τις αρχές του 5^{ου} αι. π.Χ. οι Θάσιοι άποικοι έμποροι ανεβαίνουν τον πλωτό Στρυμόνα και ιδρύουν εμπορικό σταθμό στη Βέργη και βορειότερα στην Πίστιρο σε συνεργασία με τον τοπικό πληθυσμό που προυπήρχε στην περιοχή.

Η άγνωστη μέχρι τα τελευταία χρόνια περιοχή της Αρχαίας Βέργης στη σημερινή θέση του Νέου Σκοπού έχει διαδραματίσει πραγματικά μεγάλο ρόλο στο εμπόριο και στον πολιτισμό του Βόρειου Ελλαδικού χώρου συνδέοντας με στενούς δεσμούς το Βόρειο Αιγαίο με τα Βαλκάνια.

Εικ. 1: Αρχαία Βέργη. Αρχαίος Οικισμός. Κάτοψη ανασκαφής από βόρεια.

Εικ. 2: Αρχαία Βέγγη. Αρχαίος Οικισμός. Αμφορέας.

Εικ. 3: Αρχαία Βέγγη. Αρχαίος Οικισμός.
Θησαυρός 80 ασμένιων νομισμάτων.

Εικ. 4: Αρχαία Βέργη. Αρχαίος Οικισμός.
Χάλκινα νομίσματα με επιγραφή ΒΕΡΓ.

Εικ. 5: Αρχαία Βέργη. Αρχαίος Οικισμός. Ασημένια νομίσματα Θάσου.

Εικ. 6: Αρχαία Βέγγη. Αρχαίος Οικισμός.
Αγγείο κεραμικού εργαστηρίου «Φαρί» Θάσου.

Εικ. 7: Αρχαία Βέγγη. Αρχαίος Οικισμός. Επιγραφή σε παριανό αλφάβητο.